

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

انسان آرمانی

به روایت بودایی مهیانه و تشیع

www.ketab.ir

دکتر الهه صفری دره‌ئی

انتشارات نوشتار

سرشناسه	: صفری دره‌ئی، الهه، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور	: انسان آرمانی به روایت بودایی مه‌ایانه و تشیع / الهه صفری دره‌ئی: ویراستار فنی اکرم امانی.
مشخصات نشر	: تهران: نوشناخت، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۹۱ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۸۳۶۶-۳۲-۷
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۷۳] - ۲۹۱: هم‌چنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: انسان (اسلام)
موضوع	: Theological anthropology -- Islam
موضوع	: انسان (بودیسم)
موضوع	: Buddhist anthropology
موضوع	: شیعه
موضوع	: Shi'ah
موضوع	: انسان (دین) -- مطالعات تطبیقی
موضوع	: Theological anthropology -- Comparative Studies
رده بندی کنگره	: B۲۲۴/۴
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۶۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۲۴۳۷۹
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

انسان آرمانی به روایت بودایی مه‌ایانه و تشیع

دکتر الهه صفری دره‌ئی
ویراستار فنی: اکرم امانی
صفحه‌آرا: مریم نطقی طاهری
ناظر ویراستار و صفحه‌آرا: لعیا هاشمی اقدم
ناشر: انتشارات نوشناخت
چاپ نخست: تابستان ۱۴۰۰
شمارگان: ۵۰۰ نسخه
قیمت: ۷۰,۰۰۰ تومان
حق چاپ و نشر محفوظ است.

انتشارات نوشناخت

۰۹۲۲۱۵۰۸۷۳۴

۰۹۳۸۹۵۱۵۹۹۳

www.noshenakht.com

info@noshenakht.com

مقدمه ۱۱

فصل اول: کلیات

۱۸	مروری بر زندگی بودا
۲۰	۱-۲-۱ سنت بودایی مهیانه
۲۴	۱-۲-۱-۳ پیشینه‌ی هندویی اندیشه‌ی انسان آرمانی در مهیانه
۲۷	۱-۲-۱-۴ پیشینه‌ی در بهره‌واده
۲۸	۱-۲-۱-۵ پیشینه‌ی چینی اندیشه‌ی انسان آرمانی
۲۹	۱-۲-۱-۶ پیشینه‌ی ایرانی
۳۲	۱-۲-۱-۷ پیشینه‌ی یونانی اندیشه‌ی انسان آرمانی در مهیانه
۳۲	۱-۲-۲ پیشینه‌ی اندیشه‌ی انسان آرمانی در تشیع اثنی‌عشری
۳۳	۱-۲-۲-۱ پیشینه‌ی اندیشه‌ی انسان آرمانی در یهود
۳۷	۱-۲-۲-۲ پیشینه‌ی اندیشه‌ی انسان آرمانی در مسیحیت
۴۱	۱-۲-۲-۳ پیشینه‌ی اندیشه‌ی انسان آرمانی در مزدایی
۴۲	۱-۲-۲-۴ انسان آرمانی در مجمع اثنی‌عشری
۴۵	۱-۲-۲-۴-۱ معانی اصطلاحی شیعه
۴۵	تعریف عام
۴۵	تعریف خاص
۴۶	۱-۲-۲-۵ پیشینه‌ی اندیشه‌ی انسان آرمانی در عرفان اسلامی

فصل دوم: اندیشه‌ی انسان آرمانی در بودایی مهیانه

۵۳	۲-۱ میانی اندیشه‌ی انسان آرمانی در مهیانه
۵۳	۲-۱-۱ هستی‌شناسی
۶۵	۲-۱-۲ مبانی انسان‌شناختی اندیشه‌ی انسان آرمانی در مهیانه
۶۹	۲-۱-۳ فرجام‌شناسی انسان آرمانی در مهیانه
۷۰	۲-۱-۳-۱ پیشینه‌ی نیروانه
۷۱	۲-۱-۳-۲ چیستی نیروانه
۷۱	۲-۱-۳-۳ نیروانه از دید مکاتب بودایی
۷۳	۲-۱-۳-۴ مرگ و نیروانه

- ۷۴ ۲ ۱-۳-۵ رویکرد سلبی
- ۷۵ ۲ ۱-۳-۶ رویکرد اثباتی
- ۷۶ ۲ ۱-۳-۷ وجه تناقض‌آمیز نیروانه
- ۷۶ ۲ ۱-۳-۸ مراتب نیروانه
- ۷۷ ۲ ۱-۳-۹ نیروانه در معنای عام
- ۷۸ ۲ ۱-۳-۱۰ حقیقت نیروانه
- ۷۸ ۲ ۱-۳-۱۱ چهار بنیاد آگاهی (ستی پنهانه)
- ۷۹ ۲-۲ ضرورت، اهمیت و ادله‌ی وجود بدهی ستوه
- ۸۳ ۲-۳ ماهیت بدهی ستوه
- ۸۶ ۲-۴ مصادیق عینی بدهی ستوه‌ها (بدهی ستوگان بزرگ (مه‌استوه‌ها))
- ۸۷ ۲ ۴-۱ اولوکتشوره
- ۹۱ ۲ ۴-۲ میتریه
- ۹۲ ۲ ۴-۳ منجوشری
- ۹۲ ۲ ۴-۴ سمنته بدره
- ۹۳ ۲ ۴-۵ بدهی ستوه گدگدشوره
- ۹۴ ۲ ۴-۶ سداییری پهانانا
- ۹۴ ۲ ۴-۷ جیزو
- ۹۵ ۲-۵ ویژگی‌های انسان آرمانی در مه‌ایانه
- ۹۵ ۲-۵-۱ ویژگی‌های جسمانی و اجتماعی بدهی ستوه
- ۹۹ ۲-۵-۲ ویژگی‌های اخلاقی بدهی ستوه
- ۹۹ ۲-۵-۲ ۱-۱ دانه‌بخشش و ایثار
- ۱۰۳ ۲ ۵-۲ ۱-۱ بیری ورتنه
- ۱۰۴ ۲ ۵-۲ ۲ تقوا و پرهیزگاری
- ۱۰۵ ۲ ۵-۲ ۳ صبر و بردباری
- ۱۰۶ ۲ ۵-۲ ۴ شوق
- ۱۰۶ ۲ ۵-۲ ۵ کرونا
- ۱۱۲ ۲ ۵-۲ ۵-۱ کرونا و عشق
- ۱۱۳ ۲ ۵-۲ ۵-۲ کرونا و مودیتا
- ۱۱۵ ۲ ۵-۲ ۶ شجاعت

۱۱۶.....	۲۰۵-۲-۷ مجاهدت و عزم راسخ
۱۱۹	۲-۵-۲۸ مراقبه
۱۲۲	۲۰۵-۳ عصمت
۱۲۶.....	۲۵۴ قدرت
۱۲۸	۲۰۵-۴۱ اویایه-گوشلنه
۱۲۹	۲-۵-۵ علم و آگاهی
۱۳۸.....	۲۰۶ رابطه‌ی بدهی ستوه با الوهیت
۱۴۴.....	۲۰۷ شیوه‌ی دستیابی به مرتبه‌ی بدهی ستوه‌گی (مراتب و کمالات)
۱۴۴.....	۲۰۷-۱ بدهی چینه
۱۴۶.....	۲۰۷-۱-۱ پیشینه‌ی اندیشه‌ی بدهی چینه در مه‌ایانه
۱۴۷	۲۰۷-۱-۲ اهمیت بدهی چینه در مکاتب بودایی
۱۵۰	۲۰۷-۱-۳ چیستی و ویژگی‌های بدهی چینه
۱۵۳	۲۰۷-۱-۴ بدهی چینه و مفاهیم بنیادین مه‌ایانی
۱۵۶.....	۲۰۷-۱-۵ مراتب چینه و بدهی چینه
۱۵۸	۲۰۷-۱-۶ زمینه‌های تحقق بدهی چینه
۱۶۰.....	۲۰۷-۱-۷ موانع بدهی چینه (کلیشه‌ها (زادای اخلاقی)
۱۶۲.....	۲۰۷-۱-۸ بدهی چینه و فاسدان و کافران (ایچه‌نگها)
۱۶۲.....	۲۰۷-۲ سوگند بدهی ستوه
۱۶۵.....	۲۰۷-۳ مراتب و کمالات
۱۷۰	۲۰۷-۳-۱ بهومی اول: برمودیتا
۱۷۰.....	۲۰۷-۳-۲ بهومی دوم: ویملا بهومی
۱۷۱.....	۲۰۷-۳-۳ بهومی سوم: بریهاگری
۱۷۲.....	۲۰۷-۳-۴ بهومی چهارم: ارچیسمتی
۱۷۳.....	۲۰۷-۳-۵ بهومی پنجم: سودورخیا
۱۷۴.....	۲۰۷-۳-۶ بهومی ششم: ابهیموکهی
۱۷۵.....	۲۰۷-۳-۷ بهومی هفتم: دورنگما
۱۷۶.....	۲۰۷-۳-۸ بهومی هشتم: آچلا
۱۷۸.....	۲۰۷-۳-۹ بهومی نهم: سادهومتی
۱۷۹.....	۲۰۷-۳-۱۰ بهومی دهم: درمه مگها

۸/ انسان آرمانی به روایت بودایی مهیاانه و تشیع

۲-۸	نقش و کارکرد وجودی و هدایتی	۲۸۱
۲-۸-۱	کارکرد تکوینی بدهی ستوه	۲۸۲
۲-۸-۱-۱	هدایت تکوینی کیهانی	۲۸۲
۲-۸-۱-۲	هدایت تکوینی انسانی	۲۸۶
۲-۸-۲	نقش و کارکرد تشریحی بدهی ستوها	۲۹۰
۲-۸-۲-۱	حوزه‌ی انسانی	۲۹۰
۲-۸-۲-۲	حوزه‌ی کیهانی	۲۹۶

فصل سوم: ویژگی‌های انسان آرمانی در تشیع اثنی‌عشری

۳-۱	مبانی اندیشه‌ی انسان آرمانی در تشیع اثنی‌عشری	۲۰۱
۳-۱-۱	هستی‌شناسی	۲۰۱
۳-۱-۲	خداشناسی	۲۰۳
۳-۱-۲-۱	توحید	۲۰۳
۳-۱-۳	حکمت الهی	۲۰۵
۳-۱-۳-۱	حکمت به معنای اعم	۲۰۶
۳-۱-۳-۲	حکمت به معنای اخص	۲۰۷
۳-۱-۴	عدل	۲۰۷
۳-۱-۵	انسان‌شناسی	۲۰۹
۳-۱-۵-۱	نبوت	۲۱۰
۳-۱-۵-۱-۱	ضرورت نبوت	۲۱۱
۳-۱-۵-۲	امامت	۲۱۱
۳-۱-۵-۲-۱	معنای لغوی امام	۲۱۲
۳-۱-۵-۳	نفس	۲۱۴
۳-۱-۵-۶	فرجام‌شناسی	۲۱۶
۳-۱-۶-۱	معاد	۲۱۶
۳-۲	ضرورت، اهمیت و ادله‌ی وجود معصومین	۲۱۷
۳-۳	ماهیت انسان آرمانی در تشیع اثنی‌عشری	۲۲۲
۳-۴	مصادیق عینی انسان آرمانی در تشیع اثنی‌عشری	۲۲۴
۳-۵	ویژگی‌های انسان آرمانی در تشیع اثنی‌عشری	۲۲۶
۳-۵-۱	ویژگی‌های جسمانی و اجتماعی معصومین	۲۲۶

مقدمه

همه‌ی ادیان بزرگ به منظور هدایت، راهنمایی و تکامل انسان‌ها به وجود آمده‌اند و با وجود اختلافات بسیار دارای اشتراکات زیادی نیز هستند. شناخت وجوه مشترک بین ادیان مختلف منجر به شناخت بهتر آن‌ها و نزدیک شدن تمدن‌ها و ادیان به یکدیگر می‌شوند.

باور به انسان آرمانی که مجمل همه‌ی کمالات انسانی است و در هر دین با عنوان و ویژگی‌های خاص از آن یاد می‌شود از جمله باورهای مشترک همه‌ی ادیان بزرگ است. به طبع این باور در مذاهب مهیایانه بودایی و اسلامی - شیعی نیز که مقایسه‌ی آن‌ها موضوع این کتاب است حائز اهمیت است. این باور در هر دو مذهب دارای وجوه مختلف هستی‌شناختی، خداشناختی، انسان‌شناختی و غیره است که در همه‌ی این ابعاد قابل مقایسه‌اند و نوشتار حاضر نشان‌دهنده‌ی اشتراکات فراوان میان آن‌ها و در عین حال اختلافاتی جدی در برخی مبانی و ویژگی‌ها است.

طرح پیشنهادی اولیه بررسی «انسان آرمانی در مذاهب بودایی مهیایانه و تشیع اثنی‌عشری با تأکید بر دسه‌بهومیکه سوتره و زیارت جامعه کبیره» بوده است که به صلاح‌دید شورای دانشکده به «انسان آرمانی در بودایی مهیایانه و تشیع» تبدیل شد با توجه به این عنوان در این مطالعه در بخش بودایی ضمن استفاده از ترجمه‌ی انگلیسی متون اصلی مهیایانی هم‌چون متن محوری دسه‌بهومیکه سوتره از مجموعه/وتمسکه سوتره از دیگر متونی که به زبان انگلیسی در این موضوع نگاشته شده‌اند استفاده شده است و در بخش شیعی علاوه بر قرآن و نهج‌البلاغه از متون روایی و زیارت‌نامه‌های مشهوری هم‌چون زیارت جامعه کبیره بهره‌برده شده است.

در نگارش این اثر بیش‌ترین توجه و تمرکز بر مطالعه‌ی متون بودایی، یافتن منابع معتبر، استخراج، ترجمه، فیش‌نگاری و تدوین بوده است و روش کار در این کتاب تحقیق کتابخانه‌ای، فیش‌برداری و نگارش متن بوده است.

از آن جایی که در حیطه‌ی مطالعات تطبیقی میان دو دین بودایی و اسلام و به‌خصوص مذاهب بودایی مهیایانه و تشیع اثنی‌عشری کار چندانی صورت نگرفته، این اثر می‌تواند به فهم بیش‌تر دیدگاه‌های هر دو سنت بیانجامد.